

โอสาเรตัพพธรรม
หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทานบริจาค

~~~~~

— ๒ —

วันเสาร์ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๔

ท่านสาธุชน ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย !

การบรรยายในวันนี้ มีหัวข้อตามที่กำหนดไว้ว่า **หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทานบริจาค** ซึ่งท่านทั้งหลายก็ได้ทราบแล้ว จากแผ่นประกาศที่แจกไป.

ในครั้งที่แล้วมา เราได้พูดหลักปฏิบัติ ในเรื่องสรวณาคมน์ ถือกันว่าเป็นเรื่องแรก ซึ่งเป็นหญ้าปากคอก; ทนเรื่องการให้ทาน ก็เหมือนกัน คนส่วนมากมักจะถือกันว่า เป็นเรื่องหญ้าปากคอก หมายความว่ามันง่าย หรือรู้กันอยู่ดีแล้ว.

ทำไมจึงต้องเอาเรื่องทานมาพูดกันอีก ? ที่เอาเรื่องนี้มาพูดอีก ก็ขอให้ถือว่า เพื่อการปรับปรุงให้มันดีขึ้นกว่าเดิม : แม้ที่ทำอยู่ก่อนนั้นเป็นความมมมาย

ก็ตาม หรือไม่ม่งมายแล้วก็ตาม มันก็มีทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ; ฉะนั้น
ต้องพูดกันอีกครั้งหนึ่ง และพยายามที่จะพูดให้ดีที่สุด ครึ่งเดียวแล้วก็จะใช้ได้
ตลอดชีวิต. เพราะฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายทุกคนกำหนดจดจำไว้ให้ดี ๆ ว่าเรื่อง
ทานบริจาค ญูปากคอก ก. ข. ก. กา. นี้ จะพูดกันอีกครั้งหนึ่งให้สิ้นเชิง แล้ว
ก็ถือปฏิบัติได้จนตลอดชีวิต.

การพูดเช่นนี้ พูดในลักษณะนี้ ขอให้ถือว่าเป็นการช่วยเหลือพิเศษ
จากที่เขาพูดกันอยู่ตามธรรมดา. ตรงนี้จะหาว่าอวดหรือคุยหรืออะไรก็ตามใจ ถ้าจะ
หาว่าอวดหรือคุยก็ต้องขออภัยสักหน่อยว่า พูดอะไรที่มันต้องมีพิเศษเสมอ : พิเศษ
ตรงที่มันไม่ซ้ำกับใครพูด หรือมีอะไรแปลกออกไป โดยอย่างน้อยที่สุดก็ทำให้
เรื่องมันสั้นเข้าใจง่าย เข้า เป็นวิธิลัด แล้วก็กว้างขวางกินความไปถึงทุกเรื่อง.

ที่จริงเขาอาจจะพูดเรื่องการให้ทานกันตั้งหลาย ๆ ชั่วโมงก็ได้ แต่แล้ว
มันก็ไม่มีอะไรมา มันซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่ในเรื่องเดียว.

ทีนี้ จะพูดเป็นพิเศษ ก็ตรงที่ว่า จะพูดให้หมดทุกเรื่องเกี่ยวกับการให้
ทาน : พูดโดยตรงก็คือว่า จะรวบรวมเรื่องเกี่ยวกับทานที่มันไม่ซ้ำกัน จากที่
มาในพระบาลีต่าง ๆ มาไว้ในที่เดียวกันนี้ ให้มันหมดทุก ๆ เรื่อง ซึ่งก็คุยได้ว่ามันยัง
ไม่เคยมีทำกันที่ไหน ฉะนั้นจึงขอให้สนใจเป็นพิเศษ : จะรวบรวมเรื่องเกี่ยว
กับการให้ทานที่เป็นหลักปฏิบัติมาใส่ไว้ในที่นี้ทั้งหมด แล้วยังแถมอยู่ใน ลักษณะ
พิเศษ คือส่งเสริมให้รู้คน ๆ ไปยังพระนิพพานโดยเร็ว.

โดยปกติคนทั่วไปเขาถือกันว่า เรื่องการให้ทานนี้เป็นเรื่องต่ำ ๆ เป็น
เพียงบันไดของสวรรค์ ; ฉะนั้นมันพูดกันถึงการให้ทานอย่างเด็ก ๆ หรือตามธรรมดา :
ถ้าหาก ทำเป็น ก็ให้ทานให้เป็น เรื่อง การให้ทานกลายเป็นเรื่องของพระนิพพาน

ไปก็ได้; เป็นเรื่องลัดตั้งตรงไปยังพระนิพพาน อย่างนี้ก็ได้; ฉะนั้นที่เราพูดอะไรก็เป็นพิเศษตรงนี้ ขอให้สนใจเป็นพิเศษ เพราะมันเป็นการช่วยย่นหนทางที่ไกลนั้นให้มันใกล้เข้า เป็นเรื่องช่วยย่นหนทางที่ยาวนั้นให้มันสั้นเข้า ขอให้ฟังให้ดี ๆ และถ้าทำได้ดีแล้ว เรื่อง **นิพพานดังได้เพราะการให้ทาน** : นี่จะแปลกหรือไม่ แปลกลองฟังดู.

ที่เคยดูหมิ่นเรื่องทานกันว่า เป็นบันไดขั้นต้น เป็นบันไดขั้นแรก ขั้นเดียวเท่านั้น นั้นแหละมันคือความเข้าใจผิด : ถ้ามีทำกันแต่อย่างนั้น มันก็เป็นอย่างนั้น ก็ให้ทานกันไปจนตาย. แต่ถ้าให้ทานเป็นแล้ว ไม่ต้องทำอื่นก็ได้ **เพียงแต่ให้ทานอย่างเดียวก็นิพพานได้** เดียวก็จะว่าให้ฟัง.

ใจความสำคัญมันมีอยู่หนึ่งข้อ ขอให้ฟังให้ดีว่า **การให้ทาน** มันมีอยู่ ๒ อย่าง :— **ให้ทานชนิดที่จะเวียนว่ายไปในวัฏฏะ** ก็มี;

ให้ทานที่จะออกไปเสียจากวัฏฏะ ก็มี.

ที่แล้ว ๆ มา มีพูดกันแต่เรื่องให้ทานที่จะเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะ : ทำบุญให้ทานแล้วไปเกิดดี เกิดสวย เกิดรวย ไปสวรรค์ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ; มีอยู่แต่เท่านั้น ไม่เลยไปถึงนิพพานสมบัติ ซึ่งมันนอกวัฏฏะ.

ถ้าให้ทานเป็น ผลทานนั้นจะส่งไปนอกวัฏฏะ ไม่เวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะ ก็ได้เหมือนกัน.

ทีนี้ ก็จะพูดเรื่องแปลกให้ฟังต่อไปอีกว่า ถ้าเราเอาเรื่องทาน การให้ทานทั้งหมดทั้งสิ้นทุกอย่างมารวมกันเข้าแล้ว ก็จะ แบ่งทานทั้งหมดได้ ๒ ชนิด อีกตามเคย : **ทานชนิดหนึ่งเนื่องด้วยปฏิกาค** คือต้องมีผู้มารับทาน ;

ทานอีกชนิดหนึ่งไม่ต้องมีปฏิกาค ไม่ต้องมีใครมารับทาน.

นี่ลองฟังดูซิว่า มันแปลกหรือไม่แปลก ฉะนั้นจึงสัญญาว่ามันต้องแปลก ตรงที่จะพูดเรื่องว่า **ให้ทาน โดยไม่ต้องมีปฏิคาหกก็ได้.**

ฉะนั้นทานที่ให้แล้วเวียนว่ายไปในวัฏฏะนั้น มันเป็นพวกทานชนิดที่ต้องมีปฏิคาหกรับทั้งนั้น. ทานที่ให้แล้วจะออกไปเสียนอกวัฏฏะ ไม่มาเวียนว่ายอีกต่อไปนี้ ทานนี้ **ไม่ต้องมีผู้รับ** ไม่ต้องมีปฏิคาหก ไม่ต้องมีมาจากเชื้อใจมารับก็ได้. นี่เรื่องทานมันเป็น ๒ อย่างขึ้นมา อย่างนี้.

ทานอย่างต่ำก็เวียนว่ายไปในวัฏฏะ มีคนรับทาน ; อย่างสูงก็ไม่เวียนว่ายไปในวัฏฏะ อย่างนี้ไม่ต้องมีใครรับทาน. แล้วทานอย่างที่ยื่นว่ายไปในวัฏฏะนั้นแหละ คือที่พูดกันอยู่โดยมาก : มัน **ให้เพื่อตัวกู** ของกู ทานประเภทนี้, ส่วนทานประเภทออกไปนอกวัฏฏะนั้น มัน **ให้ตัวกู ของกูนั้นออกไปเสียเลย**; ใจความสำคัญมันอยู่ที่นี้.

ทำบุญให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตัวกู ให้ตัวกูมันได้อะไรดีขึ้นมาขึ้นในมันชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นทานที่ธรรมดาตามาก แล้วรู้จักกันอยู่ทั่วไป.

ที่นี้ ทานชั้นพิเศษ ที่จะเอามาพูดให้สิ้นเชิงนี้ก็คือว่า **ให้ตัวกู ของกู ออกไปเสียเลย** อย่าให้มีเหลือ มันเป็นทานพิเศษสูงสุด ไม่ต้องมีใครมารับ แต่ก็เป็นการให้ที่แท้จริงด้วยเหมือนกัน.

สำหรับ **ทานที่ว่าต้องมีปฏิคาหกมารับ** นี้ เราก็คงต้องแบ่งได้เป็น ๓ ชนิดด้วยกัน ให้จำหัวข้อไว้ให้ดีๆ ก่อน : -

- ทานอย่างที่ ๑ คือ **วัตถุทาน** ให้วัตถุสิ่งของนี้เป็นทาน ก็ต้องมีผู้รับ;
- แล้วอย่างที่ ๒ ให้ **อภัยทาน** อภัยโทษ อภัยทาน นี้ก็ต้องมีผู้รับ;
- แล้วอย่างที่ ๓ ให้ **ธรรมทาน** นี้ก็ต้องมีผู้รับ; ๓ อย่างนี้มันเป็นทานที่มีผู้รับ.

ที่นี้ อีกประเภทหนึ่งตรงกันข้าม จะต้องขอเรียกเอาเองว่า **สุญญทาน**. นี่ท่านทั้งหลายคงไม่เคยได้ยิน ไม่เคยได้ยินสุญญทาน แต่มันเป็นเรื่องที่มีกล่าวอยู่ในพระบาลี ในพระคัมภีร์ เป็นเรื่องการบริจาคด้วยเหมือนกัน แต่ไม่มีใครกล่าวไว้หรือไม่ได้เรียกไว้ว่า “สุญญทาน” โดยตรง แต่พูดไว้โดยเนื้อเรื่อง แล้วเราก็มองเห็นชัดว่า อ้าว! นี่มันเป็นการให้ที่เนื่องด้วย สุญญตา. **สุญญทาน** **ทว่า** คือทานประเภทที่ไม่ต้องมีผู้รับ แล้วไม่เวียนว่ายไปในวัฏฏะอีกต่อไป. อย่างข้างต้นนั้นมันมีทางที่จะเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสาร.

ขอทบทวนอีกทีว่า เราจะพูดถึงเรื่องทาน การบริจาคมี ๔ ชนิด : ๓ ชนิดแรกคือให้วัตถุเป็นทาน, ให้อภัยเป็นทาน, ให้ธรรมะเป็นทาน, นี่ต้องมีผู้รับ; อย่างที่ ๔ ให้สุญญทาน คือให้ทานที่เนื่องด้วยสุญญตา นี่ไม่ต้องมีผู้รับ.

ที่นี้ ก็จะมีว่า โดยละเอียด ทีละอย่าง ๆ :-

๑. อามิสทาน

ทานอย่างที่ ๑ เรียกว่า “**อามิสทาน**” หรือวัตถุทานก็ได้ แล้วแต่จะเรียกว่า : วัตถุทานคือให้วัตถุ อามิสทาน ก็คือให้อามิส. *อามิส* คำนี้แปลว่า *เหยื่อ* ฟังแล้วน่าขยะแขยง. อามิสนี้หมายถึงของที่กินทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย แม้แต่ข้าวปลาอาหารนี้ เขาก็เรียกว่า อามิส. อามิสทานเป็นทานที่มีผู้รับ หรือต้องมีผู้รับ; เพราะฉะนั้นจะต้องมี *ผู้รับที่ดี* แล้วก็ต้องมี *วัตถุทานที่ดี* แล้วก็ต้องมี *การให้ที่ดี* : นี่คือ **หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการให้วัตถุทาน**.

ถ้าท่านทั้งหลายจะให้วัตถุทาน อามิสทาน ต้องเลือกดูให้ดี : ให้มีผู้รับที่ดี, ให้มีสิ่งของที่ดี, แล้วมีการให้หรือการกระทำการให้ในที่ดี, นี่เราจะได้ว่ากันต่อไปว่า จะเลือกกันอย่างไรจึงจะดี.

ลักษณะของปฏิคาหก

ที่ว่าจะต้อง **มีปฏิคาหกที่สี่** เขาเล็งถึงผู้ที่มารับทาน จะดีมากดินน้อย หรือถึงกับเลว หรือถึงกับอะไรก็ได้ ทานนั้นมันก็ต่าง ๆ กัน เปลี่ยนแปลงกันไป จึงต้องเอาผู้รับทานเป็นหลัก คือ :—

อย่างที ๑ เรา**ให้พระสงฆ์** ผู้รับก็คือสัตว์เดรัจฉาน หรือคนขอทาน หรือคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ : นี่คือปฏิคาหก เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เป็นคนขอทานบ้าง เป็นคนที่ทุพพลภาพช่วยตัวเองไม่ได้ ทุหนวกตาบอดอะไรอย่างนี้ ;

อย่างที ๒ **ให้พระความเลื่อมใส** ฉะนั้นตัวปฏิคาหก ก็คือตัวผู้ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ : เรามีความเลื่อมใสแล้วเราจึงให้ ฉะนั้นผู้รับก็คือผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ นี่ไม่ใช่สัตว์เดรัจฉาน ไม่ใช่คนขอทาน ไม่ใช่คนทุพพลภาพ เพราะเราให้ด้วยความเลื่อมใส ไม่ได้ให้ด้วยความสงสาร ;

อย่างที ๓ **ให้เพื่อบุชาคุณ** คนเราย่าอวดดีไป : เราเป็นหนี้บุญคุณ คนอยู่รอบด้าน นับตั้งแต่พ่อแม่ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีมหากรุณาธิคุณ สูงสุด คือพระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย. ถ้าเราให้ไปในลักษณะบูชาคุณ แห่งปฏิคาหกของเรา นี่คือการให้เพื่อบุชาคุณ ;

อย่างที ๔ **ให้เพื่อใช้หนี้** นี่มันก็คล้าย ๆ กับพวกบูชาคุณ แต่ว่าการใช้หนี้เรารู้สึกในความรับผิดชอบ รู้สึกในความจำเป็นที่เราจะต้องใช้หนี้ : พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าหนี้ พระธรรมเป็นเจ้าหนี้ พระสงฆ์เป็นเจ้าหนี้ ปุชนิยบุคคลทั้งหลายเป็นเจ้าหนี้ ครูบาอาจารย์ก็เป็นเจ้าหนี้ นี่เราก็ต้องให้เพื่อใช้หนี้ : **ปฏิคาหกคือเจ้าหนี้ !**

นี่โดยนัยนี้เราจะเห็นได้ว่า ฎีกาหกนั้นมันต่าง ๆ ชนิดกัน เราต้องเลือกให้ได้ฎีกาหกที่ดี อย่างที่ว่ามา.

อย่างที ๕ **ให้ทานแก่คนไม่ดี** เช่นคนอันธพาล เราให้เพื่อหวังให้เขากลับตัว : ที่เราอุตสาห์ให้ทานไปครั้ง^๕ ก็เพื่อเป็นอุบายอันหนึ่ง เป็นวิธีอันหนึ่ง ที่จะให้คนอันธพาลกลับตัว เราจึงให้ทานแม่แก่คนอันธพาล. ใครจะเรียกว่าเป็นฎีกาหกที่ไม่ดีก็ตามใจ แต่ถ้าเรามองกลับอีกแง่หนึ่ง ก็เป็นฎีกาหกที่ดีที่ควรให้เหมือนกัน ถ้าเราให้ไปแล้วเขากลับตัวได้.

ทีนี้ มีฎีกาหกที่ไม่ดีอีกชนิดหนึ่ง คือยิ่งให้ไปแล้วมันยิ่งชกเถียง ยิ่งให้ไปแล้วมันยิ่งเอาเปรียบ อย่างนี้เป็นฎีกาหกที่ไม่ดี แต่เราก็ก็น่าให้เพื่อว่าอย่าให้เขาเป็นภัยแก่สังคม ถ้าเราให้เขาเสียบ้าง เขาจะเป็นภัยแก่สังคมน้อยเข้า. เราให้ทานถึงขนาดนี้ ชื่อความเป็นภัยแก่สังคม เอามาเสียจากพวกอันธพาล ก็ยังถือว่าเป็นการให้ทานได้ ให้แก่ฎีกาหกที่ไม่ดี.

สรุปแล้วที่ว่า ฎีกาหกที่ดีมีอยู่ ๔ พวก คือให้เพราะสงสาร ได้แก่สัตว์เดรัจฉานเป็นต้น, ให้เพราะเลื่อมใสในผู้ปฏิบัติดีเป็นต้น, ให้เพื่อบูชาคุณของผู้มีคุณ, แล้วก็ให้เพื่อใช้หนี้ที่เราเป็นหนี้บุญคุณ, เป็นหนี้ทางวัตถุเป็นหนี้ทางธรรมก็มีอยู่; ส่วน ฎีกาหกที่ไม่ดี มีอยู่ ๒ พวก. เราให้เพื่อให้เขากลับตัว; ถ้าเขาไม่ยอมกลับตัว เราก็ให้เพื่อชื่อความเป็นภัยต่อสังคม ของเขาให้มันน้อยลง.

ทั้งหมดนี้เป็นหลัก ที่ดูให้ดีแล้ว จะเห็นว่าต้องปฏิบัติอยู่ในโลกนี้ เงินที่เหลือใช้ ที่อาจจะเจียดให้ได้นั้น ก็เอามาให้ท่าน ให้มันครบถ้วนตามนัยที่กล่าวนี้. นี่เรียกว่าเราจะต้องเลือกปฏิบัติหา หรือผู้รับทาน ให้ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ อย่าให้การให้ท่านนั้นมันเสียหลาย นี่เรื่องปฏิบัติหาก็จบไปแล้ว.

ลักษณะแห่งวัตถุทาน

ที่นี้ก็จะพูดถึง **เรื่องวัตถุทาน**. ตัววัตถุทานคือสิ่งที่จะให้; วัตถุทานนี้จะเป็น **สิ่งของ** ก็ได้ หรือว่าจะเป็น **ความสุขส่วนตัว** ที่ตนจะต้องสละออกไป เพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่นก็ได้. วัตถุสิ่งของเช่นเงิน เช่นสิ่งของโดยตรงที่มันเก็บกักอยู่แก่ชีวิต แก่กิจการงานของเขา. **ตามทางวินัย** แยกวัตถุไว้เป็น ๔ คือ อาหาร เรียกว่า **บิณฑบาต**, แล้วเครื่องนุ่งห่มเรียกว่า **จีวร**, ที่อยู่อาศัยเรียกว่า **เสนาสนะ**, เครื่องบำบัดโรคเรียกว่า **กิลานเภสัช**; ตามหลักวินัย เราให้บิณฑบาต จีวร เสนาสนะ และกิลานเภสัช.

ถ้า **ตามหลักของอภิธรรม** ก็ทำให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ทางตา ให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ทางหู, ให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ทางจมูก, ให้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ทางลิ้น, ทางผิวหนัง, ทางจิตใจ; คือวัตถุสิ่งใดมันไปเป็นประโยชน์แก่สิ่งทั้ง ๖ นี้ แล้วเขาก็ให้; นี่อภิธรรมเขาวานะ เขาว่าเขาพูดอย่างปรมัตถ์.

ส่วน **ทางพระสูตรหรือสุตตันตะ** นี้ ก็มักจะระบุตัววัตถุตรง ๆ ไปเลย : ให้ **ข้าว** ให้ **น้ำ** ให้ **ที่อยู่อาศัย** ให้ **ยานพาหนะ** คือว่าให้ทุกอย่างที่มนุษย์มันจะใช้เป็นประโยชน์ได้. แม้ที่สุดให้ร่ม ให้รองเท้า อย่างนี้เขาก็เรียกว่าให้ยานพาหนะ : ให้มุ้งกันยุง ฯลฯ อย่างนี้ มันก็แปลกออกไปจากที่พูดแล้ว ในเรื่องวินัยหรือเรื่องอภิธรรม

ทีนี้ ถ้าไม่มีวัตถุที่จะให้ มันก็ยังเล็งถึงว่า บางทีเราต้องเสียสละความสุขของเรา ความผาสุกของเรา ไปเจือจานเขา กันับรวมเข้าในวัตถุอีกเหมือนกัน. สิ่งใดที่เกื้อกูลผู้อื่นโดยเราต้องเสียสละ แล้ว ก็เรียกว่า “วัตถุทาน”. วัตถุทานที่กล่าวมานี้ เป็น อย่างที่ ๑.

อย่างที่ ๒ การช่วยเหลือทาง *เรี่ยวแรง* ทาง *เงินทอง* ทาง *สติปัญญา* ทาง *อำนาจวาสนา* นี่แหละเราช่วยเหลือผู้อื่นได้หลาย ๆ ทาง : ทางเรี่ยวแรงนี้ไม่ถึงกับเสียความสุขส่วนตัว แต่เราก็ต้องเสียเรี่ยวแรง หรือเสียเวลาอะไรบางอย่าง หรือมิฉะนั้นก็ช่วยเหลือทางการเงิน หรือมิฉะนั้นก็ช่วยเหลือด้วยอำนาจวาสนา สติปัญญา ที่เขาเรียกกันว่า *น้ำลายไหลปาก* อะไรนี้ มันก็เป็นเครื่องมือ สำหรับไปช่วยเหลือได้เหมือนกัน; ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ก็เรียกว่า “วัตถุทาน” ได้เหมือนกัน.

วัตถุแห่งทานนี้ มันมีจำกัดอยู่ว่า **ต้องประกอบด้วยกรรม** : ต้องได้มาโดยกรรม วัตถุที่เราจะให้ทานไปนั้น มันต้องเป็นกรรม; คือว่ามันต้องถูกต้องและเหมาะสม แล้วเราได้มาโดยกรรม ไม่ใช่ลักขโมยมา : ตัววัตถุมันก็เป็นกรรมอยู่แล้ว คือว่าเหมาะสมที่คนผู้รับเขาควรจะได้รับ ไม่เป็นโทษ; แล้ววัตถุที่เราได้มาโดยกรรม ได้มาอย่างเป็นกรรม. ฉะนั้น เงินหรือของที่จะทำทานนี้ มันควรจะได้มาโดยกรรม อย่าไปโกงมา มันเป็นเรื่องตบตา เป็นเรื่องวกวนอะไร ชอบกล เช่นขโมยก็จะไปแก้ตัวว่า “ไม่มีอะไรให้ทาน วันนี้อยไมยเขาเหนื่อยโง่ เพื่อเอามาให้ทาน”. มันไม่ควรเตลิดเปิดเปิงไปถึงอย่างนี้. วัตถุนี้มันต้องเป็นกรรม แล้วก็ ได้มาโดยกรรม.

ทีนี้ อย่างที่ ๓ นี่ไปไกลไปถึงกับว่า เสีย *สละอวัยวะเลือดเนื้อ* เสีย *สละชีวิต* เสีย *สละบุตรภรรยา* ออกเป็นทาน มันกลายเป็น เรื่องของพระโพธิสัตว์ไป

แต่ก็มีผู้ทำ มีผู้กระทำแล้ว : บางที่ยอมเสียอวัยวะ เช่น ลูกตา เช่น แขนขาอะไรของตน ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือบางทีก็เสียสละชีวิตนี้.

มีเรื่องพระโพธิสัตว์อยู่หลายเรื่อง เสียสละชีวิตให้เสียกันก็มี เพื่อว่าเสียอย่าไปกินลูกของมัน นี่มันเป็น วิธของโพธิสัตว์. แล้วก็เสียสละบุตรภรรยา เป็นเรื่องชินหูพวกเราที่สุด คือ พระเวสสันดรนี้ มันเป็นเรื่อง น่าใจของมหาบุรุษ จึงจะทำได้.

การบัญญัติในตอนหลังแบ่งเป็นทาน ๓ ชั้น : **ทานบารมี** ทานตามธรรมดา ให้ของที่ตามธรรมดา เขาก็ให้ๆ กันอยู่, **ทานอุปัชฌายะ** สูงขึ้นไปเป็นทานขนาดกลาง นี่ก็ให้สิ่งที่ให้ได้ยาก ถึงขนาดให้อวัยวะร่างกายนี้, แล้ว **ทานปรหมัตตบารมี** ให้สิ่งที่แสนจะให้ยาก เช่น ให้ลูกให้เมียไปเป็นทานอย่างนั้น เป็นต้น.

ทั้งหมดนี้มันเป็นเรื่องของวัตถุทาน : เป็นวัตถุสิ่งของก็มี, เป็นความช่วยเหลือทางเรี่ยวแรงสติปัญญาก็มี, เป็นการให้ชนอุกฤษฏ์ : ให้อวัยวะ ชีวิต บุตร ภรรยาที่มี.

ใครจะทำได้เท่าไร ก็ไปเลือกเอาเอง. ทั้งหมดนี้เราพูดกันเรื่องวัตถุ หรือตัววัตถุที่จะถูกให้ไปเป็นทานโดยสิ้นเชิง.

ลักษณะวิธีการให้

ที่นี้เรื่องที่ ๓ ก็จะพูดถึง **การให้หรือวิธีให้**. การให้นี้ต้องดีด้วย. ที่เป็นหลักใหญ่ก็ต้องมีเจตนาแห่งการให้นั้นบริสุทธิ์ : **การให้ไปนั้นมีเจตนาบริสุทธิ์**

ไม่ใช่เพื่อคบกับคนอื่น. เดียวนี้เขาให้เป็นแสนเป็นล้าน ร้อยล้านพันล้านนั้น ก็เพื่อตกเบ็ดคนอื่นเอามาเป็นพวก แล้วก็แสวงหาประโยชน์ด้วยกัน; อย่างนี้ เจตนาไม่เป็นทาน และไม่บริสุทธิ์เอาเสียเลย.

อีกอย่างหนึ่ง **ต้องพอใจต้องยินดี** : เมื่อคิดว่าจะให้ก็ต้องอึดอึดใจ; เมื่อให้อยู่ก็อึดอึดใจ; เมื่อให้เสร็จแล้วก็ยังอึดอึดใจ : นี่เพราะว่ามันเป็นการ กระทำที่ถูกต้อง มันจึงอึดอึดใจทั้ง ๓ เวลา : ก่อนให้ กำลังให้ และให้แล้ว; นี่เป็นเครื่องพิสูจน์ว่าถูกต้องแน่.

ที่ **การให้ที่ดี** นั้น ต้องมี **การเลือกเฟ้น**. สิ่งของที่จะให้นั้นต้อง เลือกเฟ้นให้ถูกต้อง ให้เหมาะสม; แล้วเวลาที่จะให้ก็ต้องเลือกเฟ้นให้มันถูกต้อง เหมาะสม. ถ้าเราไม่เลือกเรื่องเวลาแล้ว มันจะประดังกันเข้ามา; คนรับทาน ก็เอาไปเททิ้ง; อย่างการทำบุญทำทานของเราในบางโอกาส เหลือมากจนไม่รู้ จะเอาไปไหน อย่างนั้นมันผิดเวลา; ควรจะทำให้ถูกเวลา.

มีคนเล่าให้ฟังว่า ที่ไปยัถย์กันที่เมืองเมกกะนั้น : เขามีระเบียบ มี ธรรมเนียมให้ทานเหมือนกัน; คือคนแต่ละคนที่ไปนั้น จะต้องบริจาคเงินค่าแพะ ตัวหนึ่งบ้าง สองตัวบ้าง; แล้วฆ่าแพะนั้นไว้เป็นทาน เพื่อว่าคนที่ไม่มีสตางค์จะได้ อาศัยเป็นอาหาร. แต่มันมีคนบริจาคมากเกินคาด แพะที่ถูกฆ่านั้นก็กองเป็นภูเขา แล้วไม่มีใครกินหวาดไหว มันก็เลยเน่าหมด เข้ม็นคลุ้งไปหมด สำหรับแรงกิน อย่างนี้.

นี้การให้ทานมันผิดเวลาผิดสถานที่ มักจะมีด้วยกันทุกศาสนา เพราะว่า ศรัทธามันมากเกินไป; ฉะนั้น จึงต้องเลือก **สิ่งของ** ต้องเลือก **เวลา** เลือก

สถานะการณ์ เลือกบุคคล เลือกอะไร เลือกให้ดี. พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า
“เลือกเห็นเสียก่อนแล้วจึงให้ทาน นี่พระสุคตสรรเสริญ.”

ที่นี้ อาการที่ให้ ต้องถูกต้อง ต้องเคารพ ต้องเหมาะสม อย่างน้อยเรา
ต้องเคารพในทานของเรา : แม้เราให้แก่คนชั่วเรื้อน เราก็มีความเคารพในทานของเรา
เรา เพราะมันเป็นการประพฤติดุกรรม; ฉะนั้นเราต้องเคารพ.

ที่นี้ เราจะต้องเลือก ให้เป็น การให้ที่มีประโยชน์กว้างขวาง; ดังนั้น
มันจึงเกิดมีสังฆทาน มีบุคลลิกทาน. ให้บุคลลิกทาน คือให้แก่คนที่เรารัก เราชอบ
เป็นคน ๆ ไป.

ให้สังฆทาน นั้นให้เป็นส่วนรวมแก่หมู่แก่คณะ แก่คณะสงฆ์ มีพระ-
พุทธเจ้าเป็นประมุข; อย่างนี้ก็เรียกว่า “สังฆทาน”. ถ้าชอบใจพระองค์นั้นองค์นี้
ก็เอาไปให้เป็นส่วนตัว; นี่ก็เรียกว่า “บุคลลิกทาน” มันคับแคบ การให้ที่ดีที่ถูกต้อง
ต้อง ก็ต้องระวังให้เป็นอย่างนี้.

ทั้งหมดนี้ มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัตถุทานทั้งนั้น : ปฏิภาหกกัถิ วัตถุ-
ทานนั้นกัถิ การให้มันกัถิ ดังนี้แล้ว; นี่ก็เป็นเครื่องวัดว่า การให้ทานนี้ดี.

ที่นี้ ขอเตือนว่า ระวังให้ดีอย่างหนึ่ง คือการให้วัตถุทานอย่างนี้ มัน
เป็นไปเพื่ออสาละ ก็มี, ไม่เป็นไปเพื่ออสาละ ก็มี.

ทานเป็นไปเพื่ออสาละ นั้นมัน เข้มกิเลส : มันอยู่ที่เจตนา คำทำไร
เกินควร : ทำบุญให้ทานแล้วก็จบแล้วจบเล่า. สังเกตดูเห็นว่าให้มันได้ผลร้อยเท่า

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทานบริจาค

๕๓

พันเท่าหมื่นเท่า คล้าย ๆ กับว่าทำบุญบาทหนึ่งได้วิมานหลังหนึ่งอย่างนี้ ; **นั่น**
เป็นการค้ากำไรเกินควร ; เป็นการให้ทานชนิดที่เป็นไปเพื่ออสาระ ; **คือเพิ่ม**
ความเห็นแก่ตัวให้มากขึ้น.

เขาก็ไม่ได้ตำหนิว่าผิดอะไรนัก แต่ระบุให้เห็นว่าเป็น อาสวฐานียะ
คือเป็นที่ตั้งแห่งกิเลส แห่งอสาระที่มากออกไป.

เมื่อก่อนเรายึดถือน้อย ที่นี้พอได้ผลมากเขาก็เลยยึดถือมาก ; **นี่จึงมี**
อสาระมาก ก็กลับจะมีความทุกข์เพราะความยึดถือมาก เพราะเนื่องจากการให้ทาน
ชนิดนี้. ทานชนิดนี้เขาเรียกว่า มันเป็นไปเพื่ออสาระ.

ทานที่ไม่เป็นไปเพื่ออสาระ คือตรงกันข้าม : ให้เพื่อให้มันหมดไป :
ทำลายความยึดมั่นถือมั่นให้หมดไป ทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป. เช่น
บริจาคออกไปนี้ ไม่มัวจบบ่อยว่าเอาวิมานหนึ่งหลัง เอาวิมานสิบหลัง เอาอะไร
อย่างนั้น ; **แค่ให้ไป คิดว่า จงไปเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถิด ; เราไม่**
ต้องการอะไร นอกจากความไม่เห็นแก่ตัว ; ให้ไปเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวของเรา
แล้วให้ไปเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเถิด, เราไม่ต้องการเอาสืบท่า ร้อยเท่าพันเท่า
เหมือนที่เขาต้องการกัน.

นี่คือ **ข้อที่ต้องระวังให้ดี** : ให้เพื่อเอากำไรเกินควรนั้นแหละ คือการ
เวียนว่ายไปในวัฏฏะอีก แล้วก็ **อุป/ธิ** คือเป็นของหนักที่จะต้องแบกเอาไป.
มันรวยกว่าเก่า มันก็ต้องแบกเอาไปมากกว่าเก่า มันจึงเป็นของหนัก ; แต่ถ้าให้
โดยไม่เอาอะไรตอบแทนทำนองนี้มันเป็นของเบา ; เพราะฉะนั้นมันจึงเป็น **ทานที่**
เป็นไปเพื่อนิพพาน.

การให้ที่เป็นไปเพื่อนิพพาน *ต้องเบา*, ให้ที่เอากำไรมาก ๆ มันก็ *ต้องหนัก*; จะให้ทานชนิดไหนก็เลือกเอาเองก็แล้วกัน หลักปฏิบัติมันมีอยู่อย่างนี้.

ถ้าการให้ไม่ดี : ให้อย่างหลับหูหลับตา มันทำให้มีคนอันธพาลมากขึ้น; ทำให้มีอลัชชีในพระพุทธศาสนามากขึ้น; **ถ้าให้ไม่เป็นและให้ไม่ดี** มันเพิ่มอันธพาล เพิ่มอลัชชีขึ้นมาในโลกนี้. นี่มันยิ่งร้ายไปกว่าเสียอีก *นี่คือสิ่งที่ต้องระวังให้ดีในการให้ทาน.*

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการให้วัตถุทาน มันก็มีเพียงเท่านั้น โดยหัวข้อสำคัญ ๆ. ถ้าพูดกันโดยรายละเอียด ให้แสดงอานิสงส์ได้สวรรค์วิมาน พูดกันตื้น ๆ ก็ไม่จบ. จะพูดแต่หัวข้อที่จะ *ต้องรู้ไว้* และ *ปฏิบัติให้สำเร็จประโยชน์* เกี่ยวกับวัตถุทาน คือให้สิ่งของ.

๒. อภัยทาน

ที่นี้ ก็มาถึงทานอย่างที ๒ เรียกว่า **“อภัยทาน”**. แม้สิ่งที่เรียกว่าอภัยทานนี้ ก็ต้องมีปฐกาค : มีผู้รับเหมือนกัน. อภัยทานหมายถึง *ให้อภัย*. คำว่า **“อภัย”** นี้แปลว่า **“ไม่ต้องกลัว”** เราให้อภัย : คือเราให้ความไม่ต้องกลัวแก่บุคคลนั้น : แปลว่าบุคคลนั้นไม่ต้องกลัวเรา; *นี่คือให้อภัย.*

ที่นี้ บางคนอาจจะคิดว่า *มันไม่ใช่ให้ทาน*. นี่มันไม่รู้ เขาพูดไปทั้งที่ไม่รู้; การให้อย่างนี้เรียกว่าให้ทาน แต่เขาเรียกว่าอภัยทาน; เป็นสิ่งที่ให้กันได้ : ให้ได้ทั้งทางกาย ให้ได้ทั้งทางวาจา ให้ได้ทั้งทางจิตใจ.

ทางร่างกาย เขามาขอขมา ขออภัย เราก็รับ, ทางวาจา เราก็บอกอโหสิกรรม, ทางจิตใจ เราก็สลัดความโกรธความอาฆาตจองเวร; อย่างนี้ก็เรียกว่า **อภัยทาน** ทั้งนั้น; มีได้ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ.

๕๕
 ๓. ทน จะแยกประเภทให้เห็นชัด ว่าอภัยทานนี้ อย่างน้อยก็มีอยู่สัก
 ๓ อย่าง :

อภัยทานอย่างแรก คือ การให้อภัยโทษ โทษมาโทษ คือยอมรับการ
 ขมาโทษ เรียกว่าให้อภัยโทษ รับการขอขมา; นี่เข้าใจกันดีแล้วไม่ต้องอธิบายก็ได้.

อย่างที ๒ เราไม่เบียดเบียนไม่ประทุษร้ายใคร นั่นแหละคือให้อภัยทาน
 เหมือนกัน. เราจึงเป็นอยู่อย่างไม่เบียดเบียน อย่างไม่ประทุษร้ายใคร ที่เขาเรียก
 กันว่า “ศีล—ศีล” นั่นแหละคืออภัยทาน. เราไม่ประทุษร้ายไม่เบียดเบียน
 แก่ชีวิต แก่ร่างกาย หรือแก่น้ำใจ ไม่เบียดเบียนเนื้อตัวของเขา ไม่เบียดเบียน
 จิตใจของเขา ไม่ทำลายชีวิตของเขา ทุกระดับเลย นับตั้งแต่สัตว์เดรัจฉานขึ้นมา
 จนถึงมนุษย์ จนถึงกระทั่งเทวดาหรือพรหมอะไรถ้ามันจะมี. แปลว่าสิ่งที่มีชีวิต
 มีความรู้สึกคิดนึกแล้ว เราไม่เบียดเบียนให้เขารู้สึกกระทบกระทั่งเป็นทุกข์; นี่เรียก
 ว่าให้ความไม่เบียดเบียน ความไม่ประทุษร้าย.

อย่างที ๓ แผ่เมตตาจิตอยู่เป็นปกติ ทุกวันทุกคืนทุกลมหายใจเข้าออก
 แผ่เมตตาจิตอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก; นี่ก็คืออภัยทาน.

นึกดูแล้วก็น่ารวย ในข้อที่ว่า อภัยทานนี้ไม่ต้องลงทุนสักสตางค์หนึ่ง
 ก็ได้. ถ้าเราสร้างโบสถ์หลังหนึ่งต้องเสียหลายแสนนะ; แต่ว่าทำอภัยทานนี้
 ไม่ต้องให้สตางค์สักสตางค์หนึ่งก็ได้ แล้วยังมีผลสูงกว่าเสียด้วย. เอ้า! พุดไป
 เดียวจะถอยศรัทธา อย่าพุดดีกว่า.

แต่ขอให้อภัยไว้ว่า อภัยทานนี้มันทำยากกว่าที่จะให้วัตถุ เพราะมัน
 เป็นเรื่องจิตใจมากขึ้นไปอีก. คนถือตัว ใครมาขอขมาก็ไม่ยอมให้ แล้วเป็น
 อยู่อย่างทำผู้อื่นเดือดร้อนอยู่เรื่อย : ไม่รักผู้อื่นไม่เห็นใจผู้อื่น; นี่เรียกว่าไม่มี
 อภัยทาน.

จะนั้นขอให้ตัดสินใจแนลงไป ว่าเราตั้งแต่วันนี้ไป จะ สะสางเรื่อง
อภัยทาน^๕ให้^๕เป็น^๕ชน^๕เป็น^๕อัน^๕. สำหรับวัตถุทานก็ทำมามากแล้ว อย่างเมื่อเช้า^๕
ก็เห็นอยู่^๕ว่าเป็น^๕วัตถุ^๕ทาน^๕ ที่ไหน ๆ ก็มี^๕แต่^๕วัตถุ^๕ทาน^๕เห็น^๕ง่าย^๕ แต่เรื่องอภัยทาน^๕
ดูยัง^๕โหล่ง^๕เหรง^๕ แล้วไม่ค่อย^๕เห็น^๕ด้วย^๕. นี่ขอให้ไปชำระสะสาง คือทำให้มันมี^๕ขึ้น^๕
ให้มันครบถ้วน ให้มันถูกต้อง ว่า :

๑. ให้อภัยโทษ ยอมรับชมา

๒. ไม่เบียดเบียน ไม่กระทบกระทั่ง ไม่ประทุษร้ายใครหมค

๓. อยู่ด้วยจิตที่แผ่เมตตาทั้งกลางวันกลางคืน

ทั้งหมดนี้ก็เป็นอภัยทาน เป็นทานอย่าง^๕ที่ ๒ :

๓. ธรรมทาน

ทานอย่าง^๕ที่ ๓ เรียกว่า “ธรรมทาน” ^๕คือให้ธรรมะเป็นทาน. คำว่า
“ธรรม” ในที่นี้หมายถึง^๕ความรู้^๕ที่^๕เขารู้^๕แล้ว^๕เขาจะ^๕พ้น^๕ทุกข์^๕ได้^๕ เรียกว่าธรรมในที่นี้;
แล้ว ทาน ก็คือ การให้. ทาน^๕ที่ ๓ นี้ต้องมี^๕ปฏิคาหก^๕ คือผู้รับ^๕อีก^๕เหมือน^๕กัน^๕;
ธรรมทาน^๕นี้^๕ไม่^๕ค่อย^๕เป็น^๕ไป^๕เพื่อ^๕กิเลส^๕อาสวะ^๕ เพราะมัน^๕เป็น^๕เรื่อง^๕ของ^๕วิชา^๕ความรู้^๕ของ^๕
ปัญญา ไม่ลุ่มหลงง่ายเหมือนวัตถุทาน.

ธรรมทาน^๕นี้^๕มี^๕ได้^๕เป็น^๕ ๒ อย่าง คือ โดยตรงและโดยอ้อม : โดยตรง
เช่น อาตมา^๕กำลัง^๕พูด^๕เรื่อง^๕ที่มี^๕ประโยชน์^๕ให้^๕ท่าน^๕ทั้งหลาย^๕ฟัง^๕ อย่าง^๕นี้^๕ก็^๕เรียกว่า^๕ให้^๕ธรรม-
ทาน^๕โดยตรง^๕; ส่วน^๕ชนิด^๕ที่^๕เป็น^๕โดย^๕อ้อม^๕นั้น^๕ ก็คือ^๕ว่า^๕ผู้^๕ที่^๕ช่วย^๕สนับสนุน^๕ให้^๕เป็น^๕ได้^๕
อย่าง^๕นี้^๕ เช่น อาตมา^๕ต้องการ^๕จะ^๕พิมพ์^๕หนังสือ^๕ให้^๕มัน^๕แพร่^๕หลาย^๕อย่าง^๕นี้^๕ มี^๕เยอะ^๕แยะ^๕
หลาย^๕คน^๕ช่วย^๕จัด^๕พิมพ์^๕; นี่^๕เขาก็^๕เป็น^๕ผู้^๕ให้^๕ธรรม^๕ทาน^๕โดย^๕อ้อม^๕ใน^๕เมื่อ^๕อาตมา^๕เป็น^๕ผู้^๕ให้^๕
ธรรม^๕ทาน^๕โดย^๕ตรง.

ธรรมทานมีได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม; แล้วก็ต้องมีผู้รับทาน จึงจะสำเร็จประโยชน์ : ถ้าให้ไปแล้วไม่มีใครรับ มันก็เป็นหมันเหมือนกัน จะพิมพ์หนังสือจนท่วมโลก แต่ถ้าไม่มีใครอ่าน มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร; หรือเทศน์ให้เท่าไร ๆ ถ้าไม่มีใครฟัง มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร; นี่เรียกว่า ต้องมีปฏิคาหก.

ทั้ง ๓ ธรรมทาน อาจจะแจกแจงออกไปเป็น ๓ ประเภท อีกด้วย คือ อย่างน้อยมันก็มี ๓ ระดับ :

ระดับที่ ๑ ให้ความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ทั่วไป เป็นทาน : หมายถึง ความรู้สามัญขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้แม้แต่เรื่องเรียน ก. ข. ก. กา. เรียนหนังสือ หนังสือหาเบื้องต้น นักสงเคราะห์เข้าในธรรมทาน.

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ ทั่วไป ก็อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ธรรมทานทั้งนั้น; แม้แต่พ่อแม่ผู้สอนลูกสอนหลานให้รู้ประสีประสา นี่ก็เป็นธรรมทาน; หรือมากไปกว่านั้นอีก สอนให้มันกินข้าวเป็น สอนให้มันอาบน้ำเป็น สอนให้มันรู้จักรักความดี; อย่างนี้ก็ธรรมทาน : พ่อแม่สอนลูกเล็กๆ ให้รู้สิ่งที่ควรรู้อย่างพื้นฐาน นี่ก็เรียกว่าธรรมทาน; แล้วสอนหนังสือหนังสือหาสอนวิชาอาชีพ นี่ก็เรียกว่าธรรมทาน ขั้นต่ำขนาดนี้ แต่มันเป็นขั้นพื้นฐาน.

ถ้าไม่มีขั้นพื้นฐานแล้ว ขั้นต่อไปมันก็มีไม่ได้; ฉะนั้นเราจะต้องสนใจ โดยตรงก็สอนไป โดยอ้อม ก็ช่วยให้มันสำเร็จ เช่นช่วยสร้างโรงเรียน ช่วยสร้างอุปกรณ์การศึกษาอะไรต่างๆ นี่ก็เป็นการให้ธรรมทานโดยอ้อม. เช่นเราให้กระดานดำ ให้อะไรเหล่านี้ เราไม่เรียกว่าวัตถุทาน เราเรียกว่าธรรมทานโดยอ้อม : อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะทำให้เกิดวิชาความรู้ นี่เราเรียกว่าธรรมทานโดยอ้อม. ธรรมทานโดยตรงก็พูดไปตรงๆ ในเรื่องที่จะต้องพูดนั้น อย่างต่ำก็คือว่า ความรู้พื้นฐาน.

ที่นี้ **ขนิท ๒** สูงขึ้นมา เราเรียกว่า **แสงสว่างในทางวิญญาณ** : ให้แสงสว่างในทางวิญญาณ; นี่จะเป็นธรรมะ หรือเป็นศาสนา เป็นธรรมะที่สูงขึ้นกว่าระดับธรรมดา จนเรียกว่าแสงสว่างทางวิญญาณ; เช่น เทศน์เรื่องดับทุกข์ สอนเรื่องดับทุกข์ อย่างนี้เป็นการให้แสงสว่างทางวิญญาณ; คือชี้หนทางแห่งการเดินของชีวิต ชี้ทางเดินของชีวิต ให้มันสูงขึ้นไป จนรู้ว่ามันเป็นอย่างไร.

เราสอนเด็กๆให้รู้หนังสือ ก. ข. ก. กา. ในโรงเรียนในมหาวิทยาลัยนี้ เด็กๆก็ยังไม่ว่า **เกิดมาทำไม ?** เกิดมาแล้วจะทำอะไร จะไปข้างไหนมันยังไม่รู้; มันรู้แต่วิชาเรื่องปากเรื่องท้อง นั่นเป็นเบื้องต้น.

ที่นี้ พอมาถึงขั้นที่ ๒ นี้ **ให้แสงสว่างแก่วิญญาณ เพื่อจะเดินทางไปให้ถูกต้อง.** นี่คือหลักธรรมะในพุทธศาสนา หรือศาสนาใดก็ตาม; นี่เป็นตัวธรรมทานแท้ๆที่นี้. แล้วก็มีโดยอ้อมอีกเหมือนกัน : ช่วยสร้างวัดสร้างวา สร้างโบสถ์สร้างวิหาร สร้างอะไร ถ้าว่ามันเป็นไปเพื่อให้คนลืมหลืมตาแล้ว ก็เป็นธรรมทาน แม้โดยอ้อม ถ้าไม่อย่างนั้นมันเป็นวัตถุทาน เพื่อความสะดวกสบาย.

แสงสว่างทางวิญญาณนี้ ขอให้ช่วยฟังให้ดีๆ ว่าไม่จำเป็นจะต้องไฟเราเสมอไป. ถูกแล้วพระพุทธเจ้าท่านตรัสกำชับกำชาอยู่เสมอว่า “จงไม่ประกาศพรหมจรรย์ จงแสดงธรรม ให้มีความไพเราะในเบื้องต้น มีความไพเราะในท่ามกลาง มีความไพเราะในเบื้องสูง”. ไฟเราอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่าไพเราะหู; แต่หมายความว่าไพเราะแก่จิตใจ; คือสบายแก่จิตใจ เป็นประโยชน์แก่จิตใจ.

เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว หลักมันก็มีต่อไปถึงกับว่า **แม้คำคำก็เป็นธรรมทาน.** พระพุทธเจ้าท่านตรัสเองว่า ให้ทุกคนถือว่า **คำคำเป็นคำขุมนทรัพย์.** คำค่าของ

บิดามารดา ครูบาอาจารย์^๕ เป็นคำช้ขุมทรัพย์ เพราะฉะนั้นคำดำช้ชนิดนี้ ก็เป็น
ธรรมทาน.

ถ้าเราไม่ได้อาศัยธรรมทาน “คำ” ชนิดนี้ เราคงไม่เป็นเนื้อเป็นตัว
มาอย่างนี้ คงเหลวไหลกว่านี้. นี่คำช้ขานคำดำ ของบิดามารดาครูบาอาจารย์ช่วย
สร้างเนื้อสร้างตัวเรามา จนมาอยู่ในสภาพอย่างนี้.

การถือว่าแม้แต่คำดำก็เป็นธรรมทาน เพราะว่ามันเป็น คำดำด้วยความ
หวังดี ด้วยความรักลูก ด้วยความรักศิษย์ ด้วยความรักเพื่อนมนุษย์ จึงได้ดำ;
ฉะนั้นคำดำนั้นจึงเป็นคำช้ขุมทรัพย์ : มันมีความหมายเฉพาะของมัน ไม่ใช่คำด้วย
กิเลส : มันดำด้วยความอยากให้.

แม้แต่คำโกหก ถ้าโกหกด้วยความหวังดี ให้คนประพฤติกดี มัน
ก็เป็นธรรมทาน เพราะเหตุนี้มันไม่เชื่อ ต้องพูดโกหกมันจึงเชื่อ แล้วมันไม่ไป
ทำความชั่ว ฉะนั้นคำพูดโกหกนั้นกลายเป็นธรรมทานไปได้ เพราะว่าทำด้วย
เจตนาดี.

แต่ถ้าโกหกเพื่อลบล้างเอาประโยชน์ของเขา นี่ไม่ใช่ ; นี่คนละเรื่อง
คนละอัน. คำโกหกอย่างนี้พาลลงไปในการ ส่วนคำโกหกที่ทำให้คนบางคนกลับดีได้
นี่เป็น ธรรมทานโดยอ้อม ช้นพิเศษ !

สรุปธรรมทานอย่าง^๖ที่ ๒ นี้ คือให้แสงสว่างเป็นทาน ให้ธรรมะเป็นทาน.

ที่นี้ อยากจะแถม อย่าง^๗ที่ ๓ : ให้นิพพานเป็นทาน เสียเลย. คนไม่
เคยฟัง ฟังไม่ถูก. ให้นิพพานเป็นทานนี้ ลองคิดดูที่ว่า มันให้อะไร ? หลายคนชอบ

พูดว่าท่านพุทธทาส^๕นี้ชอบว่าเอาเอง พูดเอาเอง ไม่ใช่เรื่องจริง หรือไม่ใช่เรื่องมีใน คัมภีร์^๖ ว่าไปอย่างนั้นก็ได้; ข้อนี้ไม่ใช่พูดเอาเอง ไม่ใช่ว่าเอาเอง มันมีอยู่ใน คัมภีร์ แต่เขาเรียกชื่อไม่เหมือนกัน; นี่เราเอามาเรียกชื่อธรรมดาสามัญ ให้ฟังถูก ให้มันเป็นที่เข้าใจง่าย จับฉวยเอาง่าย :

ให้นิพพานเป็นทาน น้อยากจะจำกัดความหมายลงไปว่า **เราทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ที่ทำให้ผู้นั้นได้ชิมรสของพระนิพพาน** คือความเย็นใจ.

ถ้าท่านทั้งหลายได้ทำบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ให้ได้รับความเย็นใจเยือกเย็น สงบเย็นในจิตใจจริงแล้ว นี่เรียกว่าให้นิพพานเป็นทาน โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง ชันต้นบ้าง ชันกลางบ้าง ชันปลายบ้าง.

อยากจะอวดสักหน่อย : เขาว่าเราช็อคดนั้ก เราก็อยากจะทำอวดว่า **ที่นั่งกันอยู่ตรงนี้ นี่แหละคือให้นิพพานเป็นทาน; เพราะเราได้จัดอะไรไว้หลาย ๆ อย่าง :** พอมานั่งตรงนั้นแล้วเย็นออกเย็นใจ. *ไอ้ตรงนั้นมันให้ความเย็นออกเย็นใจ !*

เย็นออกเย็นใจเพราะอะไร ? เพราะมันลิ้มตัวของกู เมื่อมานั่งลงตรงนี้ ทุกคนลิ้มตัวกู ลิ้มของกู ลิ้มบ้าน ลิ้มของกูที่บ้าน แล้วลิ้มตัวกูว่ามีชีวิตอยู่ จิตมันว่าง มันเลยสงบเย็น ดั้มรสตัวอย่างของพระนิพพาน ณ ตรงที่นั่งอยู่แถวนี้ ตรงนี้แหละ; ฉะนั้นเราจะพูดว่าตรงนี้แหละ **เป็นที่ให้นิพพานเป็นทาน.**

ใครไม่เชื่อก็ลองคิดดู ค้านตูกได้ ว่าตรงนี้มีกาลให้นิพพานเป็นทาน ? ตรงนี้มันทำให้ลิ้มตัวกู ของกู จิตว่างปราศจากตัวกู ของกู ได้รับความเย็นชนิดพิเศษของนิพพาน : เป็น การชิมลองชั่วคราว ประจวบเหมาะบังเอิญ ยังไม่ใช่ นิพพานแท้ นิพพานถาวร นิพพานตลอดกาลอะไร แต่ก็มีรสชาติดียวกัน

คือเย็นใจสบายใจบอกไม่ถูก. แม้แต่สิ่งที่เรียกว่า **มหรสพทางวิญญาณ** นี่คือการให้นิพพานเป็นทานด้วย ไม่ใช่เพียงแค่ให้ความรู้อย่างเดียว.

การจัดก่อนหิน จัดต้นไม้ จัดสระน้ำลำธารอะไรไว้อย่างนี้เป็นมหรสพทางวิญญาณ : คนที่มักได้รับความเย็น ความสบายใจที่บอกไม่ถูก ก็เป็น การชิมรสของพระนิพพานล่วงหน้า. จะยอมให้กว้างออกไปถึงว่า แม้สร้างปูชนียสถาน สร้างปูชนียวัตถุ พระธาตุพระเจดีย์อะไรก็ตาม ถ้าสร้างถูกวิธีมีประโยชน์ ทำให้คนเย็นใจได้ ก็ควรจะเรียกว่าให้นิพพานเป็นทานเหมือนกัน. คนแต่ก่อนเขาสร้างมากเพราะเหตุนี้ : สร้างพระธาตุองค์ใหญ่ประจำบ้านประจำเมือง ให้คนเห็นแล้วสบายใจเย็นใจมีจิตใจสงบลงทันที นี่ก็เรียกว่าให้นิพพานเป็นทานได้เหมือนกัน. แต่เดี๋ยวนี้มันเพ้อ แล้วมันไม่ให้ประโยชน์อย่างนั้นเสียแล้ว เพราะกลัวว่าจะเปลืองมากเกินกว่าผลที่ได้รับ ดังนั้นมาเล่นกับธรรมชาติดีกว่า : **ก่อนหินพูดได้ ต้นไม้พูดได้ เม็ดทรายพูดได้!** มาฟังดูซิว่า มันพูดว่าอะไร? มันพูดว่า โอ๊ย! อายำ! ไปนักไว้ย! หยุด! หยุด! หยุด! คนนี้ก็หยุด! ว่าอย่ารบกวนกันนักไว้ย เย็นกันเสียบ้าง! ก่อนหินพูดอย่างนี้ ต้นไม้พูดอย่างนี้ มันนั่งอยู่กับก่อนหินต้นไม้นี้มันก็ต้องได้ยินอย่างนี้ ถ้ามีหูไม่หนวก. เดียวนี้หมั่นแส่แต่จะไปหาวัตถุ หาเหยื่อ คอยฟังว่าก่อนหินจะบอกเลขอะไร. นี่มันเคยมีที่นี้แล้ว : พอได้ยินว่าก่อนหินพูดได้ ต้นไม้พูดได้ มันก็คอยฟังว่า ก่อนหินต้นไม้จะบอกเลขสามตัว ว่าเลขอะไร. นี่มันเดินกันคนละทางอย่างนี้ มันไม่มีทางที่จะได้รับนิพพานเป็นทานหรอก. แต่ถ้ามานั่งดูก่อนหิน ว่ามันหยุดมันเย็นอย่างไร ต้นไม้มันหยุดมันเย็นอย่างไร เราลืมเรื่องวุ่นวาย เรื่องยึดมั่นถือมั่นกันเสียทีเถอะ มาเป็นก่อนหินกันสักพักหนึ่งเถอะ ก็ได้รับความเย็นเป็นนิพพาน.

การจัดสถานที่อย่างนี้ หรือว่าวัตถุอย่างไหนก็ตาม ให้มันเกิดความหยุดแก่จิตใจ ความเย็นแก่จิตใจแล้ว ก็ถือว่าเป็นการให้นิพพานเป็นทาน

๔. สุนฺญตาทาน

ที่นี้ ก็จะพูดถึง **ทานที่ไม่ต้องมีผู้รับ** พิเศษออกไป ที่เขาจะหาว่าท่าน พุทธศาสน์ชอบว่าเอาเองนี้ ก็คือทานประเภทนี้แหละ จะว่าเอาเอง หรือไม่ว่าเอาเอง ก็ลองฟังดูซิ. พอจะพูดถึงทานประเภทนี้ มันไม่มีผู้รับ จึงมีอาการแปลกประหลาด; จะต้องวินิจฉัยคำบางคำกันเป็นพิเศษ.

คำว่า “**ทาน**” แปลว่าให้, คำว่า **บริจาค** แปลว่า **สละออกไปรอบด้าน**. จาคะ แปลว่าสละ บริ แปลว่ารอบด้าน บริจาคแปลว่าสละออกไปรอบๆ ด้าน, แล้ว **ปฏิณิสสัคคะ** แปลว่าให้กิน สลัดกินหรือให้กิน. ถ้าเข้าใจคำ ๓ คำนี้ตามลำดับแล้ว จะเข้าใจทานอันประหลาดนี้ได้ เขาเรียกกันว่า **สุนฺญตาทาน** ทานที่เนื่องด้วยสุนฺญตา. สุนฺญตา คือความว่าง, สุนฺญตาทาน คือทานที่เนื่องด้วยสุนฺญตา. ลองฟังดูว่ามันหมายความว่าอะไร ?

“**สุนฺญตาทาน**” นี้ ขอบอกดังๆเลยว่า **ตั้งชื่อเอาเอง**. อาตมาตั้งชื่อเอาเองว่าสุนฺญตาทาน จะหาชื่ออย่างนี้ไม่พบในพระไตรปิฎก แต่เรื่องราวอันนี้ละเอียดไปหมด. การที่บริจาคตัวกู ของกูออกไปเสียให้หมดนี้ เรียกว่า “**สุนฺญตาทาน**”. **ทานนี้ ไม่ต้องการปฏิบัติทก** ไม่ต้องการผู้รับทาน; แล้วจะยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีก **ทานนี้ ไม่ต้องมีผู้ให้ทาน**. ฟังดูซิแปลกไหม ? ทานที่ไม่ต้องมีผู้ให้ทานและผู้รับทาน : ถ้าทำได้จริงทำได้ถึงที่สุด จะไม่มีตัวกู ของกูผู้ให้ทาน หรือไม่มีใครจะเป็นผู้รับทาน นี่ฟังยากขึ้นทุกที. ฉะนั้น จึงต้องขอรับรองให้คิดถึงคำว่า บริจาคๆๆ คือ **สละออกไป** ง่ายๆ ไม่เอาเข้ามา. แล้วคำว่า ปฏิณิสสัคคะ นี้ มันสลัดกินเจ้าของเหวี่ยงกินเจ้าของเดิม.

สำหรับสุนฺญตาทาน ทานที่เนื่องด้วยสุนฺญตานี้ ถ้าเกิดถามกันขึ้นมาว่า **เอาอะไรให้ ? เอาอะไรเป็นวัตถุสำหรับให้ ?** ก็ตอบว่า “**เอาตัวกู ของกูนั้นแหละให้**”

อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นว่านั่นตัวกู ของกู เอาอันนี้แหละให้ ให้ออกไปให้มันหมดตัวกู ของกู แล้วมีความว่างเกิดขึ้นมาแทน. นี่ทานที่เนื่องด้วยสัญญาตาความว่าง มันเป็นอย่างนี้. เดียวนี้ทุกคนมันหวงตัวกู หวงของกู มันไม่อยากให้ใคร. มันยังมีตัวกู ยังมีของกู มันยังหวงไอ้สิ่งที่เรียกว่าตัวกู ของกู มันไม่อยากให้; แล้วจะพูดกันรู้เรื่องได้อย่างไรเล่า : มันล้วนแต่ไม่อยากจะให้. เดียวนี้มาบอกว่าต้องให้! ตัวกู ของกู นี่ยาเอาไว้ มันร้อนเป็นไฟ. ที่นี้ ตัวกู ของกูที่ร้อนเป็นไฟนี้ เอาไปให้ใคร ใครมันจะเอาละ นอกจากคนโง่; คนฉลาดไม่มีใครจะรับเอาไป. มันเป็นไฟ มันร้อนเป็นไฟ ก็เลสหรือความทุกข์นี้มันร้อนเป็นไฟ เอาไปให้ใคร ไม่มีใครเอา.

ที่นี้ ตัวกู ของกูนี้จะถูกให้ออกไป และ ใครจะเป็นผู้ให้? มันก็ต้องความว่าง จากตัวกู ของกู คือจิตที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญาเป็นผู้ให้. จิตที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญานี้ ไม่ใช่ตัวกู ไม่ใช่ของกู. จิตที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญานี้ มันจะให้สิ่งที่เรียกว่าตัวกู ของกูออกไปให้หมดสิ้น. นี่เรียกว่าไม่ต้องมีตัวผู้ให้ก็ได้ เพราะจิตนั้นไม่ใช่ตัวตน. ถ้าจิตเป็นตัวตน มันก็ไม่ให้อีกนั่นแหละ. เรียกว่าไม่มีผู้ให้ก็ได้ ไม่มีผู้รับก็ได้; ให้ใคร ใครก็ไม่เอา ถ้ามีตัวตนแล้วมันให้ไม่ได้ : มันต้องไม่มีตัวตน มันจึงจะมีการให้ตัวตนออกไปเสีย. ดังนั้นเขาจึงพูดว่า **จิตบริสุทธิ์** หรือ **เบญจขันธ์บริสุทธิ์** **นามรูปบริสุทธิ์** ไม่มีตัวกู ของกู นั่นแหละเป็นผู้ให้ตัวกู ของกูออกไป นี่พูดโดยสมมติ. อย่างนี้เขาเรียกว่าบริจาคอย่างยิ่ง **บริจาคหมดไปไม่มีอะไรเหลือ**. ถ้าลงบริจาคตัวกู ของกูออกไปเสียแล้วมันจะมีอะไรเหลือเล่า คิดดูซิ! มันเหลือแต่ความว่าง หรือความบริสุทธิ์ หรือความสะอาด ไม่ใช่ตัวกู ของกูเลย. ตัวกู ของกูนี้สกปรก มีตมัวเราร้อน ให้ไปเสีย มันก็เลยว่าง ไม่มีตัวกู ไม่มีตัวตน; ภาวะที่เหลืออยู่ก็คือ ความสะอาด สว่าง สงบ **ของความว่างจากตัวกู - ของกู**. นี่ทานชนิดนี้มันเป็นอย่างนี้.

ขอให้เข้าใจคำไปตามลำดับว่า “**บริจาค – บริจาค**” นี้ มันสละออกไปหมด มันจึงจะเป็นบริจาค ถ้าสละแล้วเอากำไรมาก อย่างนั้นมันไม่เป็นการบริจาค, แต่มันเป็นการค้าขาย. คำว่า “**บริจาค**” หมายความว่า ต้องสละออกไปด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ต้องทำด้วยสติปัญญา. ที่นี้บริจาคนี้ไม่รู้จะบริจาคไปให้ใครในตอนนั้นก็เรียกว่า **บริจาคคืนให้ธรรมชาติ** ซึ่งเป็นเจ้าของเดิม.

ตรงนี้ต้องศึกษาธรรมะในชั้นลึกอีกข้อหนึ่งว่า **ทุกอย่างเป็นของธรรมชาติ** ธรรมชาตินี้ไม่ใช่ตัวตน มีแต่ธรรมชาติเท่านั้น มันปรุงแต่งกันอยู่ มันเป็นไปอยู่ตามธรรมชาติ. บาลีที่ควรจะสนใจมีว่า “**สุตฺถิ อมมสมุปฺปาตํ**” เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นล้วน ๆ “**สุตฺถิ สงฺขารสณฺตคิ**” เป็นการสืบทอดของสังขารล้วน ๆ; ไม่มีตัวกู ไม่มีของกู. นับตั้งแต่ก้อนดินก้อนหินต้นไม้อะไรมา จนถึงว่าเลือดเนื้อร่างกายชีวิตจิตใจของเรา เป็นธรรมชาติ เป็นการเกิดขึ้นของธรรมชาติล้วน ๆ เป็นการปรุงแต่งของธรรมชาติล้วน ๆ เป็นการสืบทอดของธรรมชาติล้วน ๆ มันจึงเกิดออกมาเป็นคน กินได้ เดินได้ นอนได้ ทำนั่นทำนี่ได้ มันเป็นการสืบทอดปรุงแต่งของธรรมชาติล้วน ๆ.

ที่นี้ จิตมันโง่ไปเองว่าตัวตน ว่านั่นแหละคือตัวตน ว่าเราเป็นเจ้าของสิ่งนี้; พอจิตคิดว่ามันเป็นเจ้าของสิ่งนี้ เราจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของสิ่งนี้ สิ่งนี้มันเป็นของเรา แล้วเราเป็นเจ้าของสิ่งนี้ : เราเป็นเจ้าของ มันเป็นของเรา เราเป็นเจ้าของแก่มัน : นี่คือ “**ตัวกู – ของกู**” ความโง่ที่แสนจะโง่เกิดขึ้นแล้วในใจ แล้วก็รู้ว่าเป็นความโง่; คิดว่าเป็นความจริง ดังนั้นความยึดมั่นว่าเป็นตัวกูเป็นของกู มันก็เกิดขึ้นในใจ แล้วก็ลงรากแน่นหนาแน่นแฟ้นว่า อะไร ๆ เป็นตัวกู; อะไร ๆ เป็นของกูไปหมด. ญูกำลังหุใส่หน้าเท่าไร ๆ ก็ไม่รู้สีก ไม่รู้จักจำ.

ถ้ายังสละตัวกูของกูนี้ออกไปไม่ได้ มันก็ยังมีความทุกข์อยู่ ฉะนั้นเราต้องสละ, สละคืนให้ธรรมชาติเป็นลำดับไป :-

ขั้นที่ ๑ **สละมานะทิฐิอย่างหายา ๆ.** มานะทิฐิจองหองพองชนหายา ๆ นั้น ที่ไม่ยอมใครนี้ สละเสียก่อนเถอะ. สละให้ใครก็ไม่มีใครรับ นี่เราก็ตัดคืนให้ธรรมชาติเจ้าของเดิม ไปเป็นธรรมชาติของกิเลส. มันอยู่ที่ไหนก็ตามใจ เราไม่ต้องรู้ สละคืนให้ธรรมชาติ. อันที่ ๑ สละมานะทิฐิ ที่ทำให้จองพองพองชน เป็นต้น.

ขั้นที่ ๒ ก็ **สละความเห็นแก่ตัว.** ความเห็นว่าของกูนี้ เรียกว่า “**อัตตนิยา**” แปลว่าของกู. อะไรที่ว่า ของกู ๆ ๆ นั้น เลิกเป็นนกเขากันเสียที. ถ้าได้นกเขากันเมื่อไรละก็ให้รู้ว่ามันบ้า. เราเอาเสียงนกเขามาเปิดให้ฟังกันบ่อย ๆ ให้รู้จักเปรียบเทียบว่าไอ้ของกู ๆ นั้นมันบ้า. เพียรละความเห็นแก่ตัว ที่เอาเข้ามาข้างตัว ที่ว่าของกู ๆ เหมือนนกเขา กันเสียก่อน.

ขั้นที่ ๓ ต่อไปอีกก็ **สละอัสมิมานะ** ตัวสุดท้าย คือตัวกูนั่นแหละ. สละตัวกู ที่นี้ตัวกูก็อย่าได้มีเลย คือสิ่งที่เรียกว่า “**อัตตา**”. อัตตานิเป็นแกนกลางของกิเลส เป็นแกนกลางของความรู้สึกที่ผิด ๆ ทั้งนั้น ให้ละอัตตานี้ออกไปเสีย บริจาคออกไปเสีย เหยียดคืนไปให้เจ้าของเดิมคือธรรมชาติเสีย.

ถ้าสามารถละสิ่งที่เรียกว่าอัตตาหรือตัวกูเสียได้ นี่จะเป็นอย่างไร ? มันก็เป็น **นิพพาน**. สละมานะทิฐิจองพองพองชนเสียได้, แล้วก็ละตัวกูนี้เสียได้อีกทีหนึ่ง, มันก็หมดกัน ก็เป็นนิพพาน. นิพพานคือว่างจากตัวกู – ของกู ว่างจากกิเลส ว่างจากความทุกข์ ว่างจากความวุ่นเวียน ว่างจากทุกอย่าง มันจึงเป็นความสงบสุขเย็น. เวลาที่ใจของเราเย็นไม่ถูกปรุงแต่งอะไรเลยนั่นแหละ

เป็นตัวอย่างของนิพพาน. อย่างนี้เรียกว่า **การให้ทานที่เนื่องด้วยสุญญตา** คือความว่างจากตัวกู—ของกู.

เพียง ๓ อย่างเท่านั้นยังไม่หมด ขอถามพวกอีกอย่าง. จะสละอะไร ลองทยอยลงหน้า ลองเดาดูซิว่า จะสละอะไร? เดียวนี้ได้นิพพานแล้ว เย็นสบายแล้ว จะสละอะไรอีก?

ขั้นที่ ๔ ก็คือ **สละนิพพานนั้นแหละออกไปเสียอีกทีหนึ่ง** : ไม่ใช่ นิพพานของกู ไม่ใช่นิพพานของนิพพาน ไม่ใช่นิพพานของอะไร. นิพพานนั้น เป็นความว่าง และเป็นความว่างอย่างยิ่ง เหลืออยู่แต่ความว่างอย่างยิ่ง. นี่คือ ผลของสุญญตาทาน หรือทานที่เนื่องด้วยสุญญตา. ไปๆ มาๆ ก็ไม่เหลืออะไร; ให้เหลือแต่ความว่าง.

ลองทบทวนดูว่า การให้ทานนั้นมันมีมาเป็นลำดับๆ ค่อยๆ สูงขึ้นไป : นับตั้งแต่ทำให้วัตถุทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยสิ่งของ; ให้ภัยทาน ให้ความไม่เบียดเบียน; แล้วก็ให้ธรรมทาน ให้ความรู้ที่จะทำให้เขาเดินไปถูกทาง จนถึงว่า มันจะแนต่อพระนิพพาน. ทีนี้ เพื่อที่จะให้ได้นิพพาน เราก็กให้ตัวกู ของกูนี้ออกไปเสียทีหนึ่งก่อน. แล้วเมื่อได้เป็นนิพพานขึ้นมา ก็อย่าถือว่านิพพานของกู อย่าถือว่านิพพานของนิพพาน อย่าให้นิพพานโดยความเป็นนิพพานนี้เป็นของใคร : ให้เป็นของความว่าง เหลืออยู่แต่ความว่าง. อันสุดท้ายนี้เรียกว่า สุญญตาทาน คือ การให้ที่เนื่องด้วยสุญญตา แล้วก็ได้อะไรมานอกจากความว่าง.

ความว่างนี่คือจิตหรือกาย หรืออัตตภาพนี้ ที่มันว่างจากกิเลส ว่างจากความทุกข์ ว่างจากความวุ่นเวียน นี่มันก็เป็นของธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ. ธรรมชาติล้วนๆ เป็นไป ไม่มีใครเป็นเจ้าของ มันก็เลยหมดกัน; เรื่องมันจบ เพราะการให้ทานนี้. ถ้าใครทำได้อย่างนี้ ไม่ต้องไปสนใจเรื่องศีล เรื่องสมาธิ

เรื่องปัญญาก็ได้ : มันเป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา อยู่หมดในการให้ท่าน
ไม่ต้องไปสนใจเรื่องอื่น ๆ ร้อยเรื่องพันเรื่องหมื่นเรื่อง เช่นเรื่องมรรคมองค์แปด
เรื่องอะไรต่าง ๆ ไม่ต้องสนใจก็ได้ถ้าทำได้อย่างนี้ คือรู้จักให้ท่านตัวกู—ของกูออกไป
เสียให้หมด แล้วมันหมดกันแค่นั้นแหละ. ได้นิพพานมาแล้ว ยังสลัดนิพพาน
ออกไปเสียอีกทีหนึ่ง ให้มันว่าง. มันจบเกินกว่าที่จะจบ มันไม่มีอะไรจะจบยิ่งไป
กว่านี้. ดังนั้นที่พูดนั้นจริงหรือไม่จริงก็ลองไปคิดดู คือพูดว่าเป็นเรื่องลัดสั้นที่สุดนี้
มันลัดหรือไม่ลัด แล้วจะหาว่าอาตมานี้ว่าเอาเองทั้งนั้น ก็ลองไปพิจารณาดูว่า
มันว่าเอาเอง หรือว่าพระพุทธเจ้าท่านว่า.

พระพุทธเจ้าท่านว่า เรื่องที่มันเนื่องด้วยสัญญาตานันแหละ คือเรื่องที่
ฉันพูด นอกจากนั้นฉันไม่พูด. เดียวนี้มันก็เป็นเรื่องสัญญาตาเต็มตัว เข้ากับ
พระพุทธภาษิตที่ว่า “**เอ เต สุตตนา** – สุตตันตะทั้งหลายเหล่าใด **คถาค-**
ภาสีตา – อันคถาคตบัญญัติแล้ว **คมภีรา** – ลึกซึ้ง **คมภีรคตา** – มีเนื้อความ
อันลึกซึ้ง **โลกุตตรา** – เหนือโลก **สญฺเจตปปฏิสยฺสคตา** – คือเรื่องที่เกิดด้วย
สัญญาตา”.

นี้เราไม่อยากจะทำอะไรมาก เกิดมาทีหนึ่งไม่อยากจะยุ่งยาก อยากจะ
ทำแต่การให้ท่านอย่างเดียว ก็ขอให้ให้ท่านอย่างที่ว่านี้เถอะ. ให้ท่านอย่างเดียว
นี้พอ : ถึงนิพพานแล้ว เลยไปอีก คือแม้แต่นิพพานก็ไม่เอามาเป็นของกู คงเป็น
ว่างไปหมด แล้วเป็นนิพพานจริง นิพพานตลอดอนันตกาล เป็นนิพพานนิรันดร์
ไม่มีเวียนว่ายอะไรที่ไหน นี่เรื่องมันจบ.

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน กำหนดจดจำให้ดี เอาไปคิดไปนึกให้ดีว่าหลัก
แห่งการปฏิบัติเกี่ยวกับท่านบริจาตไปได้ไกลอย่างนี้ : หลักปฏิบัติมันมีอยู่อย่างนี้.
จงปฏิบัติไปตามแนวนี้ แล้วจะพบความว่าง; แล้วเรื่องก็จะจบกัน.

นี่มันไม่ค่อยมีแรงพูด ต้องจบเท่านั้นก่อน.